

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENCS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

EL DESEMBRÁS DEL TEATRO PRINCIPAL

—¡Fora d' aquí!... Ara soch jo 'l que vinch á *representar* en aquesta casa.

FESTAS

ENCARE que un hom no figuri en cap comissió de carrer, ni sisquera ab el modest càrrech de *vocal* suplent ó *consonant* de reserva,—que ja es tot lo menos que pot arribar á ser un home,—es impossible sustreures á la obsessió que las ditxosas festas de la Mercé han engendrat en tots els barcelonins.

La consigna avuy es aquesta: «Festas, festas... y rodí la bola,» y, no hi ha remey, vulgui un ó no vulgui, ha de parlar de las festas, baix pena de ser mal mirat per la gent discreta del barri.

Parlém, donchs, de las festas, procurant ferho de la manera mes seria que sigui possible; que de riurerse'n prou que, segons els símptomas, ne tindrem ocasións sobradas quan las festas hagin passat.

Impulsada pel vent de l'imitació, l'onada de las comissions avansa imponent y magestuosa, amenassant dintre de poch invadirho tot. Fins el *Brusi*, tan casulá y comedit quan d'aquestas cosas se tracta, s'ha cregut obligat á dedicar al assumpto una intencionada *indirecta*, que deixa compendre que també al vell diari, malhumorat y tot com viu avuy ab aixó de la qüestió clerical y de las sectas, se li ha escapat el riure davant del floret de *petits ministeris* qu' en quatre días han aparegut.

Exceptuant el carrer de *Mossén Cinto*, qu' encare no se sab ahont es, crech que ja no queda avuy á Barcelona carrer ni carreronet, plassa ni passatge sense la seva corresponent comissió.

Lo bó es que, á jutjar per l'activitat que fins ara demostran, no tindria res d'extrany que molts d'aquests carrers y carreronets limitessin el seu entusiasme per las festas al nomenament de la comissió ab tanta formalitat proclamada.

Projectes, tants com vulguin. Que'l carrer A tractan de convertirlo en un palau xino; que'l carrer B semblará un jardí oriental; que'l carrer C'l transformarán en una gabiá d'aucells; que del carrer D'n farán un' olla de grills... Pero d'aquí no's passa. Tot se'n va en conversació y en una prodigalitat tan estúpida de gacetillas, que si fossin de pago, encare que no las cobressin mes que á céntim la paraula, ja

'ls asseguro jo que las empresas periodísticas s'hi farían rotativa d'or.

L'únich carrer—hi ha que ser just—que fins ara ha donat senyals de vida es el de l'Unió.

Es dir, de vida... No sè si son de vida ó de mort las senyals qu'está donant. Els objectes que'l dimecres se veyan plantats á lo llarch d'aquesta céntrica vía, ab perdó sigui dit de la comissió que dirigeix els treballs, van semblarme forcas.

Si en efecte ho son ¿quín es el significat d'aquests lúgubres trofeus?... ¿Representan potser la imperiosa necessitat qu' en aquest país se sent de penjar á algú? ¿Indican tal vegada que las festas van á ser un fracás y que la comissió, sangrantse en salut, «planta ja las forcas per endavant» y exclama *a priori*: ¡Penjada?...

Un dels números que, segons noticias, espera ab més interés el respectable públich, es el tan ponderat batalló infantil.

L'espera ab interés... Y ¿per qué? ¡Vajin á saberho!

Es curiós el fenómeno que ab aixó s'observa. Els uns com actors, els altres com espectadors; aquests pares portant als menuts á las *filas*, aquells prometentse acompanyar als seus á veure las evolucions del projectat batalló, tots troban que aixó de las armas es molt bonich y agradable y que no hi ha res tan graciós e interessant com un baylet de vuyt anys vestit de soldadet.

Pero... deixin vostés que'l temps passi y que aquests nens, espectadors y actors, que avuy tenen vuyt ó deu anys ne tinguin vint y entrin á la quinta. ¡Veurán llavors ab quina pressa correrán els seus amorosos papays á portar tres cents duros al Banc d'Espanya, pera evitar que 'ls seus baylets entrin en caixa y hajin de carregar ab l'*ayrés* mauser!... ¡Veurán ab quín desespero els que no tinguin las mil cinch centes pessetas s'estirarán els cabells, lamentant la desgracia dels seus pobres fillets, obligats per la ley á empunyar l'arma per'anar á defensar la mica de patria qu'encare'ns queda!...

A veure ¿quí l'explica aquesta extranya contradicció? Si l'exercici de las armas es tan atractiu; si'l traje de soldadet fa tanta gracia ¿per qué desesperarse d'una manera tan desatinada

'l día en que 'ls noys poden obtenirlo *regalat* y portarlo á diari?.. Y si l'ingrés d'un jove en las filas resulta un trago tan amarch, ¿cóm es que l'organización del batalló infantil produheix avuy tant entusiasme y fa saltar d'alegría á tants pares de familia y fins á tantas mares?

El problema es interessant, y sería molt d'agrahir que algun vocal d'alguna comissió, un rato que li vagués, tingués la bondat d'aclarínse'l. Perque, de continuar en aquesta incertitut, es molt possible que al veure passar el batalló infantil,—si es que realment al fi s'organisa—hi hagi qui de bona fe preguntí:

—Bé, ¿qué hem de fer ara? ¿Aplaudir... ó posarnos á plorar?

El provisional arreglo de la plassa de Catalunya, —sinfonía, com si diguessim, de las festas de la Mercé—resulta provisionalment un galimatías, que 'l dimoni que l'entengui.

Engrescats per lo que la premsa ha dit d'aquesta obra fantástica, ab tant aparato inaugurada el 15 del mes passat, els estiuhejants que tornan y veuen aquell camp perdut y aquell trasbals de te-

rras, que no sembla sinó que treuen un hemisferi de puesto, 's figuran que 'ls diaris els han pres el pel, y que tot aixó que s'ha dit de l'urbanisació de la célebre plassa no ha tingut altre objecte que arrencarlos dels poblets ahont tan bé 's trobavan y ferlos tornar aquí més aviat.

No hi ha ningú, que per primera vegada ho veji, que no digui lo mateix:

—¿Aixó es alló tan bonich que deyan? ¿Aixó es la trompetejada urbanisació de la plassa?

Y la pregunta está molt posada en rahó. Els qu'hem vist comensar las obras y hem seguit detinguda y pacientment el seu desarrollo, com més va menos ho enteném. Fanals al fons d'una vall, per descendir á la qual aviat se necessitará un funicular; fanals á dalt d'una montanya de terra que ningú sab d'ahont ha sortit; palmeras que quedan separadas de las sevas companyas per un torrent profundíssim; palmeras que restan sitiadadas al cim d'un turó; trincheras per aquí, fossos per allá, un banch á Sant Pere, una columna á Sant Pau..

Potser la suposició es una mica atrevida, pero no falta qui l'ha feta. Sí, senyors: diuhen—y ab tota reserva 'ls ho transmeto —que 'ls directors de las obras de la plassa de Catalunya han esguerrat el

plano y ara no saben de cert lo que hi han de fer... Vaja, que s'hi han perdut.

Per la meva part, confesso que 'm succeheix exactament lo mateix.

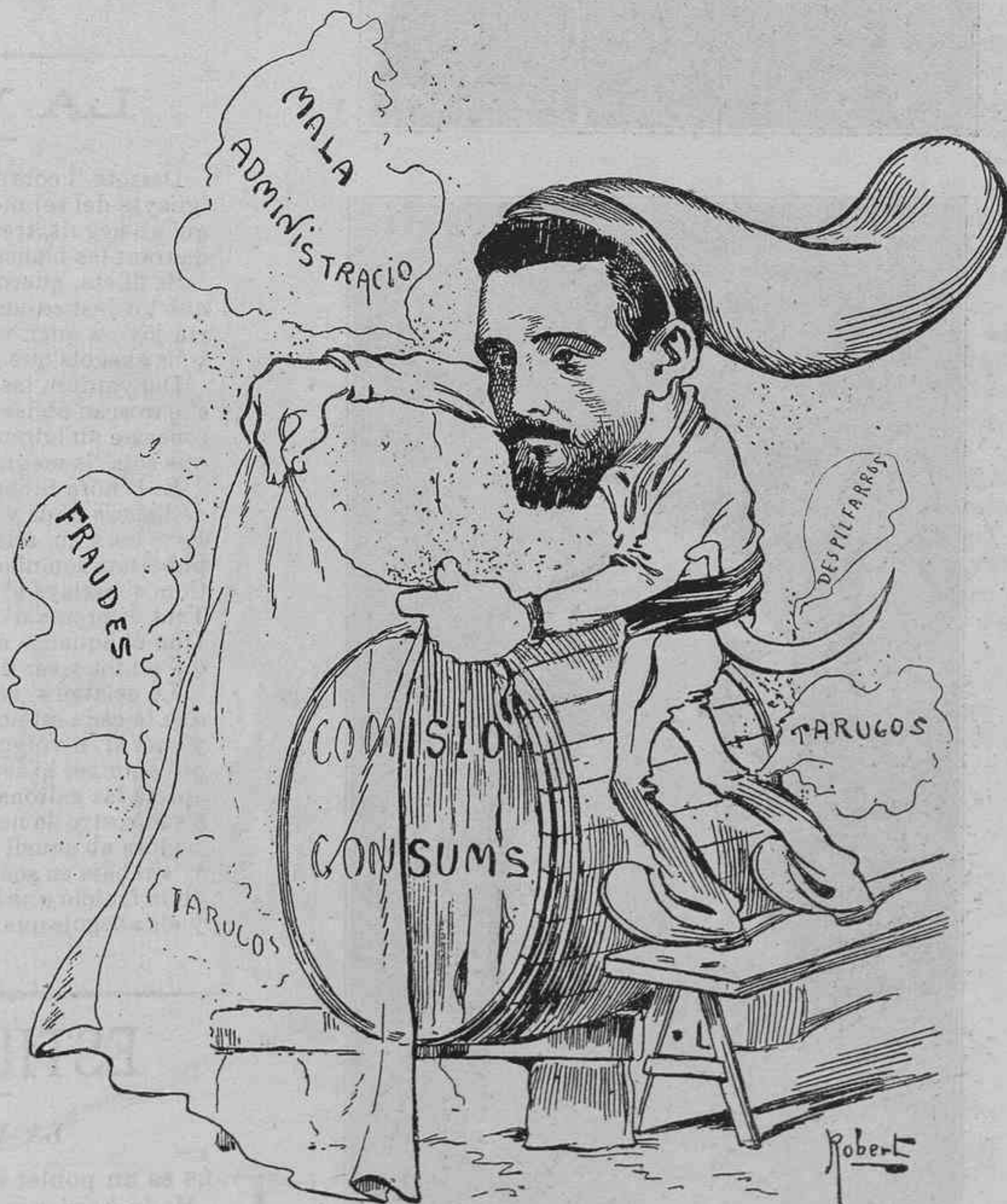
Aquests días, passanhi, també m'hi he perdut dugas ó tres vegadas.

Per fi la comissió oficial de festas ha publicat el cartell premiat; aquell famós cartell que tant ha donat que dir á las personas que tenen ulls á la cara. Pero, sumant aquesta vegada el seu vot al de la majoría y donant una satisfacció al bon gust, la mateixa comissió ha publicat simultáneament un altre cartell tipogràfic que, posat al costat del dibuixat, resulta una verdadera maravella.

Hi ha en aquest cartell, sense entrar en detalls, tot el sumari de las próximas festas. Exposicions, regatas, certámen de gegants, revistas, sardanas, reitetas, diversions marítimas, iluminacions, disparo de fochs artificials...

Lo que m'ha xocat de debó es que en una llista com aquella, composta tota d'espectacles populars, s'hi hagi també posat la inauguració del *Diorama*

LA INVESTIGACIÓ DE CONSUMS

Ell prou procura taparho tiranhi al demunt la capa, pero la capa es molt prima y no tapa, fill, no tapa.

UNA ESTRELLA DEL ART

ITALIA VITALIANI

Eminent artista italiana, que treballa actualment al Teatre Granvía.

Animado, espectacle de caràcter particular y per veure 'l qual haurá de pagarse entrada.

Aixó—entre nosaltres sigui dit—es enganyá als pagesos. Y no es que tinguém res que objectar contra 'l tal *Diorama*. Al contrari: 'n tenim molt bones noticias; se 'ns ha assegurat que serà una cosa enlluernadora, d' una bellesa extraordinaria, molt superior als *Bonshommes* Guillaume que tant s' admiraren á París durant la darreva Exposició Universal, (jalsa, amich Moragas, quín reclam se 'n emporta de passadal) un espectacle, en fi, tan nou y tan sorprenent, que tot Barcelona ha d' anarlo á veure; pero, com hi dit, serà de pago, y aixó, se nyors de la comissió, quan s' enclou en un programa de festes populars deu haver d' advertirse, pues, de no ferho aixís, els forasters tenen dret á pensar que 'l *Diorama* 's veurá d' arrós, com els fochs artificials, el *Drach* de Vilafranca y las *Cucasferas*.

O sinó, seguint aquest elástich criteri, ¿per qué no posavan també en el cartell que durant aquests vuyt días á can Justin arreglarán uns dinars magnífichs, que al *Continental* servirán un café de primera, que al *Hôtel d' Orient* hi haurá uns quartos luxosament amoblats y que al forn de Sant Jaume farán uns tortells que ab son eloqüent perfúm dirán: *Menjeume?*...

A. MARCH

LA VIUDA

Dessota 'l cobrecel de passioneras
'guayta del sol morent los últims raigs
qu' ab neguit, tremolosos, s' esbarrían
daurant las blancas cimas dels serrals.

Sa filleta, querub de rossos rínxols
que tot just se comensa á despuntar,
riu joyosa quan veu las papellonas
y 'ls abegots que juclan el lilá.

Del verdum las darrereras refladas
s' enroscan ab las auras per l' espay,
fonentse ab lo remor de l' aucellada
que sota 'ls magraners se va ajocant.

Es l' hora funeral que 'l cel s' entela
de llencas d' or y clapas de cobalt.
Es l' hora qu' á la viuda li recorda
pubertats somniadoras de la sanch...
Com s' esglaya al pensá en la nit qu' arriba.
Tant diferenta d' altias qu' ha passat!
Una d' aquellas nits sens' amor d' home
qu' ab tot y ser d' estiu respiran glas...

Lo celatge s' enjoya ab l' entiquèla
que fa cada estelet al despertar;
y com si 'n volgués un, la trista dona,
qu' amoixés lo seu cor apesarat,
apreta las galtonas de sa filla
á son rostre de neu y lliri blanch
y plora ab aquell plor d' hurí gelosa,
y 's rabeja en sos llabis de coral
ab la fruició que ho fan las papellonas
y els abegots quan xuclan el lilá.

ORIOLA RIBAS

ESTIUHEJANT

LA VIDA A LÉS

LÉS es un poblet adorable de la Vall de Arán.
Me 'n havían parlat molt bé, pero las impresions que 'n vaig rebre desde 'l primer moment resultan molt superiors á las agenas ponderacions. Es sobre tot un poble fresch y un poble sá. El Garona que divideix aquell estenall de casas

pintorescas escampa ab sas ayguas rellisquentas y alborotadas un alé refrigerant. Se diria que respira satisfet com si hagués escapat de un gran perill. Y en efecte, poch més enllá de Bosost, ab tot y passar molt ensorrat, tot de sopte li falta 'l terreno y s' ha de precipitar en massa per un aspre esglahó de rocas, y esmunyirse després per un canal estret, que sembla que l' escanyi. El Garona se converteix tot ell en una remolinada de bromera que aixeca enlayre com un núvol de polsina d' aygua.

Passeu per la carretera, á pocas passas de allí y no 'us adoneu de res. Precisa baixar fins á las peñas que vorejan el llit del riu, per admirar la gorja de Cledes en tota la seva magnificencia. Y quan, un quart y mitj més enllá, arriba 'l Garona á Lés, diriau qu' encare li dura 'l sobressalt barrejat ab l' alegría de haver escapat de aquell entrebanch. Sembla talment que 'ls rius tinguin un' ánima.

ELS AVESTRUSSOS DEL PARCH

—Arreglemnos bé, noya, que 'm sembla que hi hem de desempenyar un gran paper nosaltres en las próximas festas.

Ben bé que 's gaudeixen de l' alé y las caricias del Garona 'ls arbres gemats que fan de Lés un poble á la sombra de un verger. El Parch de l' Hôtel del Cassino, que s' extén per la vorera del riu, ab las sombras dels tells dels desmays y dels abets y la verda alfombra de l' herbeta fresca es un siti deliciós. Sota dels arbres hi ha sempre la taula parada pels passa-volants que no tenen siti en la rodona. Allá tot menjant s' ubriagan de Garona. Es una borratxera d' aygua fresca, que no fa perdre 'ls sentits, ni dona rodaments de cap, pero que atrau y fascina, fent sentir l' enervament deliciós del *dolce far niente*. Un no se 'n mouria may.

Allí, després d' esmorzar, quan me dirigia, com de costum á pendre café sota dels tells, vaig trobarhi entaulat al amich Amengual, redactor del *Brusi*. Fins venint de Luchon, centre espléndit de la moda, va semblarli encisador, incomparable aquell petit paradís de Les.

Pero lo més agradable es que á Lés no hi reyna l' ostentació, ni l' etiqueta; y en quant al Hôtel del Cassino, un hi está com á casa seva. La senyora propietaria, francesa de Pau, parla 'l catalá com nosaltres mateixos, y es tan solícita y amable, que tots els hostes á una la proclaman digna mestressa de la casa, lo mateix els espanyols que 'ls francesos, familiarment units al entorn de la taula rodona.

Entre 'ls francesos, s' hi conta Mr. Setenach, antich diputat gambetista de un tracte agradabilíssim y 'l seu nebot; Mr. y Mme. Till, acaudalats propietaris de Tolosa; dos cusins de aquests, vinicultors de Narbonne, y Mr. Eichenne, un explorador de minas, molt popular en la Vall de Arán, y de qui parlaré després perque ell sol mereix párrafo apart. Entre 'ls espanyols, apart de mon company de viatge Sr. Mestre, fill de la Pobla de Segur y distingit farmacéutich barceloní, hi he trobat al simpátich Sr. Giraudier de Barcelona, tot atrefegat en un negoci de minas que porta entre mans y en el qual té posadas las més falagueras esperansas.

Entre 'ls que arriban y se 'n van depressa, vaig tenir el gust de saludar al Sr. Franquesa y Gomis, mestre en gay saber, qu' en companyia de un cunyat del Sr. Schwartz, governador de Lleyda, va recorrer 'l mateix itinerari que nosaltres, sempre da-

A LAS COMISSIONS

rrera nostre pel Pallars; y alguns enginyers oficials y particulars, entre aquests últims un simpàtic andalús, el Sr. Caparrós, que ha aixecat un magnífich plano de la Vall, marcanthi la situació de las pertenencias mineras y la classe de mineral que contenen.

La febre de las minas comensa á despertarse en el país, en vista de que algunas donan ja bons resultats, com una de blenda que 's troba entre 'ls llachs de Palomino y Liat qu' explota un inglés, y otras de blenda y calamina que te al seu càrrech una companyia francesa. Algunas otras las te adquiridas el banquer de París Mr. Bimler, que acaba de fundar una companyia pera procedir á la seva explotació. Es de aplaudir l' iniciativa del Sr. Giraudier, l' únich espanyol fins ara, que ha dit:—Part hi vull—en aquest manantial de riquesa nacional, que fins ara 'ls extrangers més espavilats que nosaltres eran els únichs en disputársela.

Y aquí ve á tom presentarlos á Mr. Eichéune que desde 'l primer día de veure'l á taula, va cridar-me la atenció. Alt, sapat, la barba negra esburifada, els ulls de admetlla, de mirada dolça, el gesto decidit, la conversa tant en francés com en castellá y fins en catalá quan convé sempre animada y vibrant: vestit de tela crua, ab la camisa de flanela y un gran barret de lona ab las alas forradas de cotó vert, te tot l' especte de un boer bon xicot. Es fill de l' Ariège y passa la major part del temps á la Vall de Arán, rodant per las montanyas. Tant prompte 'l veyeu al Hôtel de Lés, com sabeu que ha marxat, vuit, deu, dotze horas lluny, sense otras provisions que una tallada de pernil y un crostó de pá. A la nit vos compareix, trempat com un jinjol.

Las sevas caminadas per las montanyas, tenen un objecte. Aixís com hi ha qui surt á cassar ó á buscar bolets, ell se 'n va á buscar filóns. Coneix els recons més amagats y no l' espantan els singles més altesos. Quan ne troba algun que ofereixi bonas condicions, busca al amo del terreno y no para fins á trobarli comprador de la mina, procura lligar tractes entre ells, y 's presta á dirigir els primers treballs d' explotació. Després quan aquests están en marxa, ala, á engiponarne un' altra... Y aixís viu, enamorat del Pirineu aranés, y entregat en cos y ánima al *sport* de las minas, ab l' auxili de unas camas de acer y de uns pulmons de gos, d' aquells que no desdiuhen may, per dretas que siguin las pujadas.

Passan per Lés molts excursionistas, principalment francesos. La travesía de Lés á Luchon, pel coll del Portillón es un encisador passeig de tres horas, que paga 'l tret. Alguns van al Pla de Beret fins al Güell del Garona... *Güell* vol dir *ull* ó *font*. Alguns altres, no tan amichs de caminadas y traqueteigs, pero sí de las emocions fortas, se quedan á Pont du Rey, á l' entrada de la Vall, en una llenca de terreno estratègich, puig sent espanyol, es poch menos que inaccessible per la part d' Espanya, y allá á la sombra de uns grans arbres y arrullat pels rumors del Garona, s' hi aixeca un Cassino, *avec*—segons resan els anuncis—*touts les plaisirs de Monaco et Montecarlo*.

¡Qué s' hi ha de fer! Sobre gustos no hi ha res escrit. Y que á un el plomin de viu en viu deu ser un *plaisir* com un altre.

Hi ha també qui s' arriba fins als espessos boscos de Canejan en busca dels ossos que allí tenen els seus amagatalls. ¡La cassera del os!... Pero no s' esgarrifin. Segons totas las referencias els ossos de las montanyas de la Vall de Arán, encare que corpulents y molt peluts son bons minyóns y no em-

Un adorno d' aquest género, es clar, no té res de rich; pero, colocat ab garbo, ¿oy que sería bonich?

besteixen al home. Al contrari, quan el veuen fugen. Jo fins hi arribat á creure que procedeixen de una parella que allá pels temps antich, algun gabaig feya ballar pels pobles, y que se li van escapar als boscos. Allá van fer cria, y tots els ossos avuy existents procedeixen de aquell Adam y Eva de la rassa plantigrada, conservant un fondo de la seva originaria mansuetut. O sino que 's fassi una proba. Quan un cassador de ossos ne descubreixi algun, en lloch de ventarli un tret de fusell, t'irili 'l bastó: si l'os, com jo crech que ho farà, s'ajup á cullirlo, se l'atravessa á las espatllas y 's posa á ballar, quedarà plenament demostrada la meua teoria genealògica.

Quan jo li explicava tot aixó al amich Campeny, el popular escultor barceloní, que á Lés passa 'ls estius, no s'hi va fer poch tip de riure!

¡Y qué felís es en Campeny! Casat ab una senyora aranesa y pare de dos nenas encantadoras, viu á Lés, en casa propia, durant els mesos en que á Barcelona la calor fa la vida insuportable. ¡Y quín niu més xamós el que ocupa ab la seva familia, ab sa mamá política y sas cunyadas, sa esposa y sas filletes! Allá 's pot dir que fa acopi sanítós de inspiracions, que després, durant l'hivern germinan y brollan á la suau escalforeta de son taller del carrer de Aragó! Aquellas lluytas de llops y áligas, que li han valgut medallas en nostras exposicions nacionals, son fillas de la Vall de Arán.

En Campeny es també un enamorat de la montanya. Podria anar á Lés, ab tota comoditat, passant per Perpinyá, Tolosa y Marignac Saint-Beat, sempre en ferro-carril y una horeta de carruatje, com qualsevol burgés amich del regalo; y se n'hi va sempre pels camins més difícils y escabrosos. Aquest any

va fer el viatge per Aragó, passant el pont de Venasque. Al carril se li van quedar l'eugua á Lleyda y sols dos días després li portavan á Barbastro mitj morta de fam y de sed y casi asfixiada per la calor.

Va fer una caminada llarguíssima, per terrenos inmensos y raras, y per montanyas de roca viva sense una sombra. En alguns hostals trobava collas de miners mitj selvatjes qu'ensenyavan las dents, *porque el señorito comía en la mesa y ellos no*. En algun altre havia de dormir sobre la taula de la cuyna, ab el mosso de peu estirat dessota, vetllant per la seva seguretat.

—Y ab tot— me deya—vaig disfrutar lo que no pot dirse.

Disfrutava contemplant els espectres que á la mitja llum del crepúscul li fingían las peladas rocas de formas las més fantásticas, y sentint la música de l'aygua rebotent y trincant per las desfulladas penyas.. Disfrutava sobre tot arrastrant el perill y dominantlo.

Ja no hauria de ser artista.

P. DEL O.

L' ART DECADENT

(AL AMICH ROSENDO PONS)

DIÁLECH

—¿No es vosté un gran escriptor de la escola modernista?

—¿Qué 'm coneix?

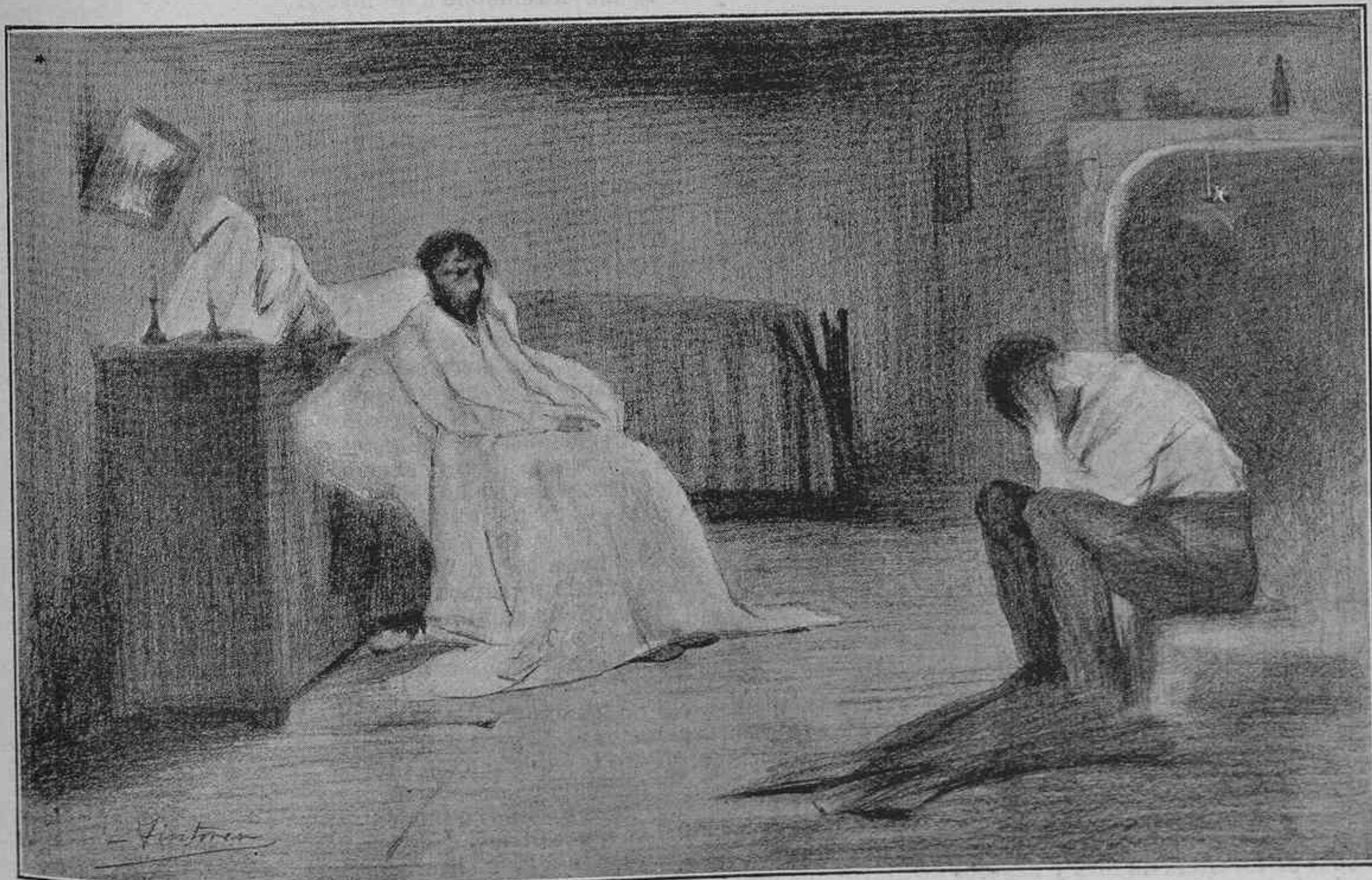
—Aixís de vista.

—¿Y qué volia?

—Un favor

que crech que no 'm negará.
Jo l'art nou el sento un xieh,

NOTA TRISTA

¡Sense pa!...

y ben disposat estich
á ser dels seus. Me dirá
com se fa per iniciarse
en l' hermós art modernista,
y 'm pot apuntá á la llista.
—El pel comensi á deixarse.
—¡Home! ¿Sab que aixó m' atipa?
—Per tornarse un poch neurótich
aficionis al narcótich,
y fumi forsa.

—¿Ab la pipa?

—Es millor.

—Bé, si aclareixo

un petit dupte que tinch,
li juro per Maeterlinch
que al moment me decideixo:
llegeixo á n' en Rusiñol,
Suderman, Ibsen, D' Anunzio,
pro als Guals y Jorbas ¡renunciol
perque no 'ls entén qui vol;
y encar' dels mestres aquests
li haig de fé observá una cosa:
un va llegintlos y gosa,
pero á lo millor ¡fillets!
surten ab uns acudits
que 'l lector queda atontat.

—Perque no estaré iniciat.

—¿Son de bona fé 'ls escrits?

—Sempre.

—Veli aquí 'ls meus duptes.

Crech que se 'ns están rifant.
L' art per sé sublim y gran
no ha d' acudí als exabruptes.
No vull ferir sa modestia
regoneixent son talent;
pro empipa que sabia gent
per forsa hagi de fe 'l bestia.
Escolti: jo á Saragossa
vaig veure un cop á un baturro
cavalcant un manso burro,
que may tirava una cossa.
Caminant jo al seu costat
deya el caballé:—Gust dona
eixa bestia; cap persona
tindrà may tanta bondat;—
y sens causarli molestia,
puig sols l' anava amoixant,
la qüestió es que recordant
el burro qu' es al fi bestia,
va comensá á repartí
bramant cossas y mossadas.
Donchs veig que moltes vegadas
la gent moderna es així:
com el burro del baturro
será bó tot quan fareu,
pro ¡ay del Art! quan recordeu
que al fi 'l modernisme es burro.
—¿Y així á convertirse vé?
Surti'm al moment de casa.
Vosté si qu' es un tros d' ase.
—Pro no ab tant pel com vosté.

L' AVI RIERA

TÍVOLI - CIRCO EQÜESTRE

Dels últims debuts efectuats en l' afortunada pista
Alegría cal fer constar, per haverse destacat en primer
lloch, las germanas *Marianos* que realment constituhei-
xen un número curiós y digne de veure's.

Grans funcions, successos fenomenals, originals pro-
gramas y debuts de célebres celebritats vé anunciand la
empresa pera divertir durant las festas al numerós con-
tingent de forasters de fora y pagesos de dintre que des-
filarán induptablement pel teatro del Tívoli, correspo-

nent aixís ab els desvels de la casa, que sempre fi ha
agradat expendir bons géneros als seus estimats barce-
lonins.

Aixís siga per molts anys, en bé de tots.

CONCERTS EUTERPE

El quint concert matinal de la present temporada,
molt escullit per cert agradá extraordinariament tan en
la part de orquesta com en la coral.

Varen ser molt celebradas en particular las pessas: *Lo
pom de flors*, de Clavé; *Salut als cantors*, de Thomás; la
popular *Patrulla turca*, de 'n Michaelis; l' aixerit tango
El chinito, també de Clavé y la *Sinfonia de Guillermo
Tell*, de Rossini.

La numerosa concurrencia feu repetir la major part
de las referidas composicions, aplaudint als executants
y aclamant al jove mestre Rafart, qui ab son dalé que
no defalleix y sa destresa que va en augment, continúa d'
una manera brillant la santa obra del immortal cantor del
nostre poble.

Avant y fora.

GRANVIA

La gran Vitaliani, voltada dels seus bons companys,
que també estigueren ab ella durant la darrera tempora-
da, efectuá son debut el passat dissapte davant de un pú-
blich espectant y anyoradís, que desprovist de tota pre-
venció y de tot dupte anava á oferirli el seu esperit as-
sedegat d' emoció estética pera que li acaricies ab las
sevas manyaguerías artísticas.

Va sapiguer escullir las primeras funcions, tenint en
compte la diada, donant obras d' aquellas que son per
tothom, sense tendencias ni escolas: *La Tosca*, *La Dama
de las Camelias*, *Sor Teresa*... Totas ellas deficientes pels
que adoran la moderna escena, pero todas ellas conegu-
díssimas y que 's prestan á fer comparacions que no po-
den fer desmereixer en res á la gran actriu italiana. En
cada una d' ellas hi troba moments sublimes d' expressió
fisíonómica que fan esclatar en ovacions sorollosas.

En *Magda* y en *Comme le foglie*, donadas dimars y di-
mecs respectivament va estar també á l' altura de cos-
túm y no cal dir res de la representació de *María Stuar-
do*, obra en la que es precís ésser masell d' ánima que
dirían els *renaixensos* per no admirar á la Vitaliani en
tot el seu valer.

Per ara 'l públich no 'ns ha fet quedar malament.
Cada funció un llenó.

Jo me 'n remercio á mi mateix.

LAS ARTS

El *senyor* Ibsen, que crech qu' es un *senyor* molt fi-
net y molt tocat y posat, com á dramaturch es sobri,
rústech, casi salvatge, sobre tot quan s' atreveix ab els
problemas de la més alta conciencia. Per arribar á asso-
lir el perfeccionament de una moral lliure, sana y since-
ra que ningú més qu' ell exposa ab tanta valentía s' ha
valgut sempre de dos medis: el simbolisme y el teatro
doctrinal ó de ideas. No es qu' hagi tingut dos épocas,
es que constantment ha cregut necessari exteriorisar de
distint modo las sevas tesis sempre grans, sempre pro-
fondas.

Quan ens despertarem d'entre 'ls morts, la darrera del
mestre noruech, perteneix al género de las simbolistas y
es potser la més exagerada respecte á forma. En ella hi
llyutan ab una energía espantosa, qüestions de Vida ó
Mort, problemas psicológichs de importancia grandíssi-
ma, estats, no d' ánimas petites que vagan per la terra
ab fosforescencias de foch-follet, sino de l' ánima uni-
versal que fa trontollar las tenebras de la terra ab l' es-
clat del Bé y del Amor; pero tot aixó en mitj de una
boyra densa que fa precís al espectador una gimnástica
intelectual que tothom no vol ó no pot executar.

Després de admirar á Ibsen en una d' aquestas come-
dias extranyas, un hom pensa: ¿No fora millor que,
de tot aixó, l' autor n' hagués escrit un bon llibre de
filosoffa?—Y afegeix seguidament.—Aquí aquestas co-
sas no 'ns van... Potser aqueixas nebulositats están en
carácter ab la gent del Nort...

Però la suposició, en realitat se 'n vá á terra quan se
'ns presenta en dramas de ideas equivocats com *Els Pi-
lans de la Societat*, quína construcció burda y d' un artí-
fici que nosaltres ne diríam *echegarayesch* perjudica en
gran modo á la finalitat moral que se 'n vol desprendre.
Certament hauríam de donar la rahó als que exclaman:
—Ibsen es millor quan menos se 'l entén—si no sapi-

AB TOTA FRANQUESA

—Fills, no hi nascut per treballá;
qui ha fet avuy farà demá.

VOT EN CONTRA

—¡Banderas al meu balcó!
¡Tablados per las orquestas!
¿Que no sabeu, viva neu,
que don Pau no está per festas?

guessim la trassa y la claretat ab que están escritas *Nora, Espectres, y Un enemich del poble.*

L'execució del teatro ibseniá, com el de Shakespeare, necessita gent que s'hi dediqui casi per exclusiu. Nosaltres no 'n tenim de cómichs que s'hi fixin en aquestas obras ni sisquera incidentalment. Per aixó aplaudim sincerament la bona voluntat de la companyia Guitart-Llorente que procura treure'n tot el partit possible. Y fa bé perque aquestas atencions al art, si no son molt ben retribuïdas son sempre ben recompensadas.

N, N. N.

CARTA

A DON PAU BONAPASTA.—BARCELONA
Fontanella, 112, pis 2.^{on}

Molt Sr. meu: Sabrá com jo y la dona la somera y els noys, el pare, els porchs y la demás familia ens conservem tan bons y ab la salut perfecte que (A. D. G.) volem pera vosté com pera tots.

El motiu principal d'aquesta carta es perque un servidor, recordant que fa un any li vaig da un misto quan va vení á cassá per aquests vols y havent quedat amichs desde alashoras, hi pensat de baixá á ferli el favor de vení á casa seva á passar festas ab el pare, la dona, el ruch y els noys

Sabrá que suposant ferli un obsequi hem convidat al *Jaume de la Son*

y després de pregarlo molta estona l'hem convensut de que li fes l'honor de vení ab sa muller y tres cunyadas, son germá, dos cosins y set nebots.

Siguent tan bona colla y tots de bon humor contem á casa seva fer mes gresca qu' á Montserrat l'any hu pel mes d'agost que fins perque vam calar foch á un catre ens volían ficar á la presó.

Sabrá com que no cal que compri postres perque li baixarem dos sachs de nous, tres cistellons de cervas, dos ó tres coixineras d'admetllons y trescentas panotxas d'un blat de moro ros... ¡molt ros!... ¡mes roos!...

En cas de que al seu pis no hi tingui estable pel nostre animaló

no cal que s'amohini; com qu'es bestia que, llevat del bramá, no fa soroll, ens el podrém ficá á la nostra arcoba hont ja estará quietó.

Sabrá com durém roba de las festas perque 'ns pugui portar á las funcions de *treyato*, de toros y de *missas*, y comensi á buscarnos un recó per posá els set baguls, algunas caixas, setze ó disset farcells y un cofre gros.

Sabrá també que, si pot ser, voldríam que 'ns dongui 'ls quartos hont hi te balcons perque quant passin els gegants del poble puguem véurels d'aprop.

Ja ho sab, donchs, senyó Pau; fins á la vista; no digui res á donya *Layonor*

CONSEQÜENCIES

Veus'aquí per qué servirá aquest ditxós cartell: per posar de mal humor als pobres forasters que vinguin.

¡L' ÚLTIM BANY!

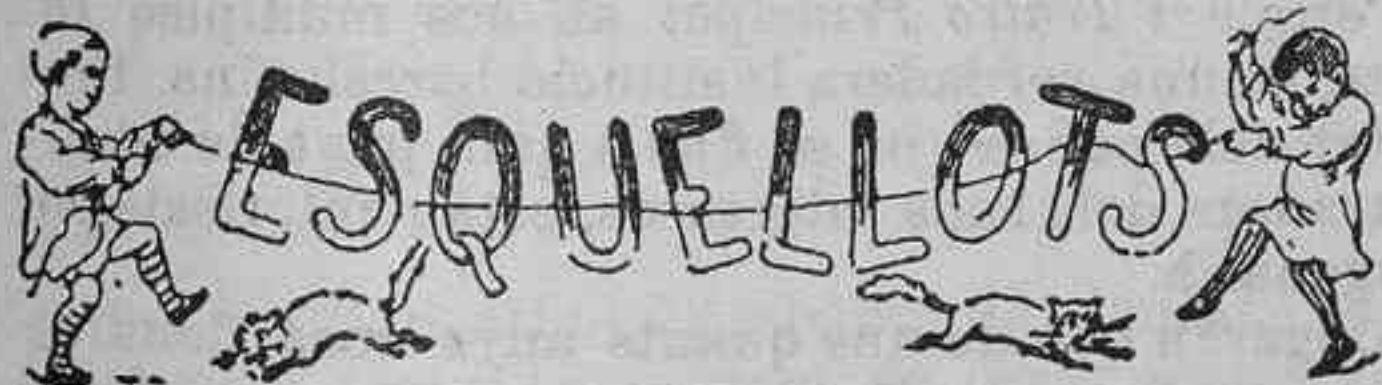
—Espavilemnos, que diu que dintre de mitj' hora el termómetro ha de comensar á baixar, y ja no parará més.

perque volem donarli una sorpresa;
donguili expressions
y mani al seu amich que l' aprecia
y es

SILVESTRE MUSSOL

Guimons 12 de Septiembre
de l' any 1902.

Per la copia
JEPH DE JESUS

¡Valenta embestida la que *Las Noticias* del dijous de la senmana passada doná á la *Perdiu*, deixantla que ja no hi ha per hont agafarla! Y ben justificada per cert, per haverse ficat, com de costum, y sense solta ni volta, en assumptos de una índole especial, que totes las personas de honor saben respectar.

Y *La Perdiu*, adonantse, si be que una mica massa tart, de la seva impertinencia, ha rebut la llisada de *Las Noticias*, sense tornar resposta. Fins aquelles paraulotas de pescatera ab las quals pretén sortirse de tot aquesta vegada se li han quedat al pap, com empedrehidas. No n' hi farán poch de mal, tenintlas á dintre y no podentlas treure.

¡Pobre *Perdiu*! ¡Plomada y faisandée!

Está vist que 'ls perdigots únicament son valents ab els que per certs respectes que nosaltres no hem pogut comprendre may, se abstenen de aplastarlos com deurían y podrían ferho.

Aquí tenen, sinó, á la *Unió catalanista*, la verdadera, única y legítima representació del catalanisme, formada per la inmensa majoría de las entitats que professan la idea, sense ambicions mal sanas, ni mesclas impuras.

Días enrera publicava un document, desentenent-

se de cooperar á las festas de la Mercé per creure que «los pobles que á més de soportar ab indiferencia estulta lo jou de un régim escepcional encare s' ubriagan ab festas, demostren palesament que no tenen conciencia de la propia dignitat.»

Aquesta opinió, de totes maneres respectable, va treure de quici als perdigots, fins al punt d' embestir contra la *Unió*, consignant que ab aquestas actituds de melodrama, son els de la *Unió* 'ls que destorban sempre 'ls grans treballs qu' ells fan per la bona causa.

Figúrinse: ara, en plena preparació de las festas, els destorban de fé 'ls gegants.

Lo més sensible es que la *Unió* y en nom seu *La Reneixensa* se deixin plantofejar sense tornárs'hi. Sense ser nosaltres de la parroquia, hem de reco-

UN DITXO POPULAR

¡Aquí á Barcelona no val á badar!...

MENJANTSE LA PARTIDA

—Quan ens despertarem d'entre 'ls morts... ¿Vols dir que aixó de despertar y hasta aixó de morts no va per nosaltres?

neixer, que la causa catalanista no hi guanya res ab aquests miraments. Un treball de depuració ventilant públicament las qüestions que minan al catalanisme, es lo que s' imposa, com en la batuda la separació del boll y 'l grà.

Fregant y refregant es com se fá sortir á la superfície 'l llautó de las monedas falsas.

¿Es que la *Unió catalanista*, per un càlcul mal entés, tenint tota la rabó de la seva part, no vol ser responsable de un cisma que de totas maneras existeix, saltant á la vista del més cego?

En aquest cas no 's queixi si tot se 'n vá al botant, havent servit las bases de Manresa únicament pera fer cartutxos de monedas de llautó.

En Casas, al revés de 'n Triadó, ha fet un bon cartell.

Y aixó que, aixís com en el de 'n Triadó hi ha la Verge de la Mercé, en el de 'n Casas ademés de la Verge de la Mercé hi figura Santa Eularia.

Si aném seguint aixís, el millor cartell serà aquell en que hi figuri tota la Cort celestial.

Apesar del mérit artístich del cartell de 'n Casas, se 'm figura que no ha estat prou acertat al presentarnos á la Verge de la Mercé y á Santa Eularia, en actitud pacífica.

Patrona era de Barcelona Santa Eularia, quan de cop y volta, la Merceneta li va pendre 'l patronatge.

Y 'm sembla que desde aquesta feta no poden es-

tar juntas sense dirse'n quan menos quatre de frescas.

De la debatuda qüestió dels consúms se 'n treu una cosa en clar. Y es la incapacitat absoluta de l' actual comissió formada en sa inmensa majoria per elements regionalistas.

Mal anavan avants y malament continúan avuy, potser pitjor que may.

Ab vuyt mesos de ponderacions regeneradoras sembla que havían de tenir temps més que suficient per arreglar una mica aquell tinglado.

Pero 'l Sr. Pons va figurarse que ja estava llest evitant que 'ls burots reneguessin, y en cambi, segons confessió propia, á cada pas que 's dona per aquellas oficinas s' aixeca una irregularitat, una informalitat, un xanxullo, un desordre ó un gatuperi... y aixó sí que son verdaderas blasfemias.

Per trobarse ab fondos apart que no se sab de ahont procedeixen, ni de qui son; ab llibres de contabilitat necessaris sense comensar, y ab una série d' enredos que no hi ha Deu que 'ls entengui, no valia la pena que 'ls regionalistas fessin tantas bocadas.

En els consúms ha quedat *consumit* el seu prestigi.

Apropósit de la venta del *Principal*, ja intentada l' any 1889, no falta qui recorda l' enérgica campanya, qu' en aquella fetxa va fer el malaguanyat escriptor Sr. Virella Cassanyes, y que LA ESQUELLA DE LA TORRATXA va secundar ab totas las sevas forsas.

Aquella campanya va salvar, en aquella ocasió, la existencia del histórich teatro. Un sol individuo de la Junta de l' Hospital bastá pera fer fracassar las negociacions y aixó qu' estavan ja molt adelantadas. ¿Es possible que dintre de la Junta, 'l Sr. Soler y Catalá, no trobi avuy un digne successor?

Perque 'l *Teatro Principal* ab sos múltiples recorts, es una verdadera institució barcelonina. Propietat dels pobres, no sé fins á quin punt els administradors dels seus interessos, están autorisats per enagenarla.

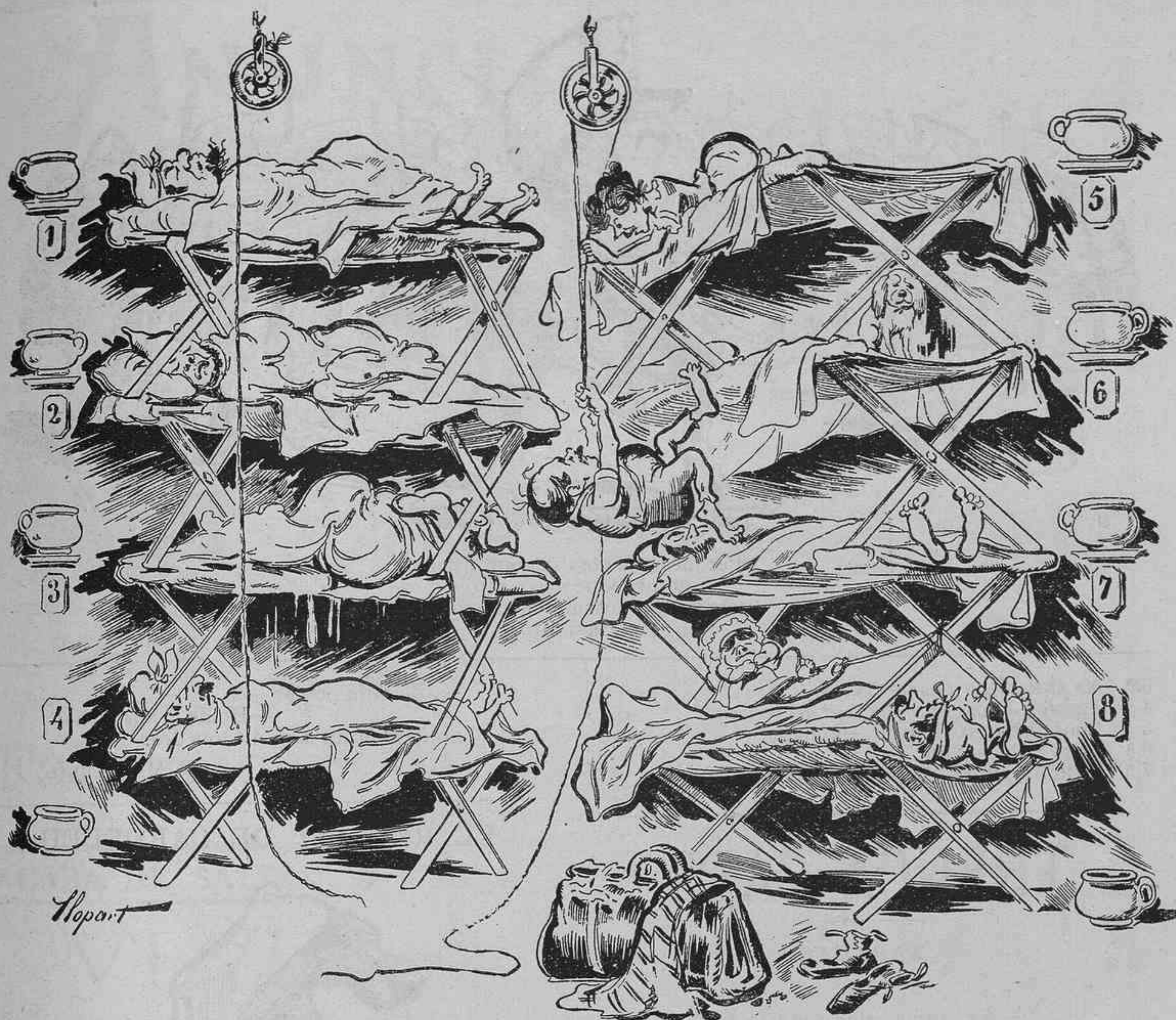
Alegarán que de uns quants anys ensá dona escassos rendiments. Pero ¿no pot ser degut aixó á la

ELS NOSTRES XANXES

—Vacha tranquila y descansi sense por, que aquí estoy yo por todo lo que se li oferechi.

INTERIORS PINTORESCOS

Aspecte que oferirán els dormitoris d' algunes cases de *huéspedes* durant els vuyt dies de festes.

falta de aptitud dels administradors, que han deixat decaure 'l teatre, y portats de certs escrúpuls, s' han empenyat en tenir sempre á las empresas baix la seva tutela?

Valdria la pena de que Barcelona realisés un moviment de protesta contra la desaparició de un teatre, per tants conceptes digne de ser conservat.

Tal vegada, dintre de las lleys de beneficiencia vigents, se trobarían recursos per evitar que 'ls administradors del Hospital disposessin com de cosa propia de un edifici que pertany als pobres.

El Diluvi ha fet la prova decisiva dels famosos contadors de que disposan las companyías de gas confabuladas.

Fent passar cent litres de gas per un contador de las empresas y per un contador Boix, resultá que mentres aquést marcaba un consúm de 101 litres, l' altre 'n marcava 122.

Un 22 per cent de robatori.

No crech que 's necessiti repetir la prova pera ferse cárrech del abús qu' están cometent las empresas, ab la major impunitat.

Cada hu, á principis de més, quan li passen la recepta del gas consumit, se troba ab els mateixos

resultats. Entre l' augment de preu, el 10 per cent del govern y las bromas dels contadors, que miran sempre per las empresas, el consumidor que menos, se veu obligat á abonar doble suma que la que pagava avants, quan las empresas treballavan cada una pel seu compte.

Lo que han fet després, no es pas unir-se en sindicat.

Es més aviat unir-se en quadrilla.

A l' Escollera del Port, un que acostuma á anar-hi á passejar sempre á la mateixa hora, hi troba sempre á un pescador de canya inmóvil, pacient, assegut sempre sobre la mateixa roca.

—¿Qué tal, pican?—li pregunta.

—¡Y cal!... La major part dels dies me 'n vaig á casa sense un mal góbit.

—Vosté se 'n té la culpa.

—¿Jo? ¿Y per qué?

—¿Que no veu que de tan veure'l pescar sempre al mateix siti 'ls peixos ja 'l coneixen?

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ULTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Ma-la-si-a*.
2.ª ID. 2.ª—*Es-que-lla*.

EL BATALLÓ INFANTIL

Per mes que nosaltres en tot aixó
no hi toquéu cap pito,
desde ara proposém per comandant
á n' en Cavierito.

- 3.ª ANAGRAMA.—*Casat—Tacas.*
4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La font del roure.*
5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Claudio.*
6.ª CONVERSA.—*Sara.*
7.ª GEROGLÍFICH.—*Dotze quartans te la quartera.*

—¿En quín poble?
—Home... busqueho;
no fá molt hu hem dit tots dos.

F. MÀS ABRIL

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

—¡Ay, quina calor que fá!
—No me 'n parlis, Sebastiá
puig si continua així,
'm veuré obligat á aná
cap á *Tot*, poble nadí.
—Lo qu' es jo, tres marxaré
perque *dugas* meva dona
no vol que de Tarragona
ne surti may pera ré
ni sols una curta estona.
Per ferm' passar la caló,
haig d' agafá un *quart-tercera*
y un porronet de *primera*
y á jaure com un bacó
debaix d' alguna figuera,
allá al hort, me 'n haig d' aná,
puig ningú 'm vé allí á inquietá
y hi fa una fresca suau...
—No t' hi cansis, Sebastiá.
—Vaja, bon viatge, Pau.

A. RIBAS LL.

ANAGRAMA

Ma germana la *total*
qu' es una noya molt *tot*,
enrahona ab en Pasqual,
qu' es un xicot molt formal
y te ofici de pegót.

E. GERUBERN

CONVERSA

—¿Vols vení eixa nit, Botey?
—¿Ahont?
—A festa major.

EL RETIRAT DE CARDEDEU

—Casi casi que hauré de tornar á Barcelona. Vull veu-
re qué es tot aixó que diuen de la plassa de Catalunya.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm.
Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ANUNCI

ARTE DE HACER VINOS

MANUAL TEÓRICO-PRÁCTICO

DEL

ARTE DE CULTIVAR LAS VIÑAS

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

LA

CAZA DE LA PERDIZ

CON RECLAMO

Ptas. 5.

Fabricación de bebidas económicas

Un tomo, encuadernado, Ptas. 5.

ACABA DE SALIR * Tomo 83 * COLECCION DIAMANTE

VIAJE Á LA LUNA

POR

CYRANO DE BERGERAC

Cubierta en colores

Un tomo, 2 reales

PUBLICACIONES DE LA ESCUELA MODERNA

COMPENDIO RAZONADO

DE

GRAMÁTICA ESPAÑOLA

Gradualmente ordenada por FABIÁN PALASÍ Y MARTÍN

Un tomo en tela, Ptas. 2.

¡Atenció! LAS FESTAS DE VILATRISTA ¡Atenció!

PROGRAMA SATÍRICH DE LAS FESTAS DE LA MERCÉ

Versos de August Coca y Ponçem — Caricaturas de P. Catarineu, Pbre.

Un tomet de 32 planas.

Está á punt de sortir — Preu DOS rals — No n' hi haurá per qui 'n voldrá

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no s remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

LA BREMA

Ab una bremadoretta
tan graciosa y aixerida,

mal la vinya fos pelada
jay, ab quin gust bremaria!

Blanco Coris